

**HAREKETLİ OYUN EĞİTİM PROGRAMININ OKUL ÖNCESİ KAYNAŞTIRMA
EĞİTİMİ ALAN ORTOPEDİK ENGELLİ ÇOCUKLARIN KABA MOTOR
BECERİLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ¹**

*ANALYZING THE MOVEMENT EDUCATION PROGRAM'S EFFECTS ON GROSS-
MOTOR SKILLS OF ORTHOPEDICALLY HANDICAPPED CHILDREN IN EARLY
CHILDHOOD INCLUSIVE EDUCATION*

Doktora Öğrencisi (MA) Tuğba KANMAZ

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara/Türkiye

Doç. Dr. Gökhan DUMAN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara/Türkiye

ÖZ

Bu araştırma hareketli oyun eğitim programının okul öncesi kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli çocukların kaba motor gelişimleri üzerine etkisini araştırmak amacı ile yapılmıştır. Araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Konya ilinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden kaynaştırma grubu ortopedik engelli çocuklar oluşturmuştur. Çocukların kaba motor gelişimleri doğrultusunda 24 adet parkur etkinliğinden oluşan hareketli oyun eğitim programı hazırlanmıştır. Veri toplama aracı olarak kaba motor gelişim değerlendirme formu ve yarı-yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Kategorilerin sıklık ve frekans değerleri hesaplanarak, frekans değerleri tablosu oluşturulmuştur. Saha notlarının yorumlanmasında betimleme tekniğinden faydalanılmıştır. Elde edilen nitel veriler maddeler halinde sıralanmıştır. Eğitimcilerin gözlem ve görüşlerinin güvenilirliği gözlemciler arası güvenilirlik analizi yapılarak test edilmiştir. Analiz sonuçları hareketli oyun eğitim programı sonrasında ortopedik engelli çocukların kaba motor gelişimlerinde ilerlemeler olduğunu göstermektedir. Program en çok çocukların denge sağlama, el ve kollarını kullanma ve sıçrama becerilerine olumlu katkısı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kaynaştırma, Kaba Motor Gelişim

ABSTRACT

The purpose of this study was to analyze the movement education program's effects on gross-motor skills of orthopedically handicapped children in early childhood inclusive education. As a research model one of the qualitative research methods, action research, was used. The sample of the study consisted of children with orthopedic disabilities who were registered to 2016-2017 academic year of preschool education institutions in the province of Konya. The movement education program was established consisting 24 play based parkour. Gross motor evaluation form and semi structured interviews were used as data collection tools. Frequencies and percentages of the categories were calculated and presented in frequency tables. Field notes were explained using descriptive techniques. Inter observer reliability were provided for all measurements and transcriptions. It has been found that movement education program improved children's gross motor skills. These improvements were greater in terms of balancing, using arms and hands, and skipping.

Key Words: Early Childhood Education, Inclusion, Gross Motor Development

¹ Bu makale Doç. Dr. Gökhan Duman danışmanlığında yürütülen aynı isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

İnsan yaşamı boyunca çeşitli eğitim süreçlerine tabi tutulmaktadır. Bu süreçlerden en önemlisini çocuğun geleceğini belirlemede büyük rol oynayan okul öncesi eğitimi dönemi oluşturur. Okul öncesi eğitim dönemi çocuğun yaşamında hızlı gelişim gösterdiği 0-72 ay aralığını kapsamaktadır. Bu aylar farklı gelişim alanlarının birbirleriyle ilişkisinin en üst düzeyde olması nedeni ile çocuğun fiziksel, motor, sosyal duygusal, akademik ve yaratıcılık gelişiminde kritik bir rol oynar (Koçyiğit, 2012; Dere, 2017; Erşan, 2017; Purtaş, 2018).

Okul öncesi eğitiminin çocuğun gelişimine olan olumlu etkisinden dolayı, kaynaştırma eğitimi için en doğru zaman dilimi okul öncesi dönemidir. Bu dönemin özel gereksinimli çocuklara en faydalı olacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir (Duman & Kanmaz, 2017). Çocuğun engel durumuna bağlı olarak mümkün olduğunca yetersizliği olmayan yaşlılarıyla bir arada olduğu, bireyselleştirilmiş eğitim programları sayesinde öğrenme hızlarına uygun eğitim hizmetleri aldığı ortamlar tercih edilmelidir.

Kaynaştırma eğitimi alt grupları okul öncesi eğitim programında; zihinsel yetersizlik, işitme yetersizliği, görme yetersizliği, otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, dil ve konuşma bozukluğu riski olan, üstün yetenekli çocuklar ve ortopedik yetersizlik ve süregen hastalığı olan olarak belirlenmiştir (MEB, 2013). Ortopedik engelleri olan çocukların yetersizlik dereceleri rahatsızlıklarının yapısına ve seviyesine göre farklılıklar gösterdiğinden heterojen bir grup olma özelliği taşırlar. Ancak genelde bu çocukların sınırlı hareket kabiliyetlerinden dolayı çoğunlukla etkinliklere katılamadıkları, el ve ayaklarıyla yapacakları işlerde güçlükler yaşadıkları söylenebilir. Ortopedik engelli çocuklar eğitim öğretim sürecinde göz ardı edilmekte, gereken ayarlama ve sınıf içi düzenlemelerin olmayışı da hareket ile ilgili sınırlılıklarını pekiştirmektedir (Cavkaytar & Diken, 2005). Bu yüzden de dahil oldukları eğitim ortamları ve öğretim programları onların gereksinimlerine göre uyarlanmalıdır.

Hareket etkinliği; çocukların temel hareket becerilerini geliştirerek çocuğun fiziksel, motor, bilişsel, sosyal-duygusal, dil gelişimine ve özbakım becerilerine katkıda bulunan etkinliklerdir (Duman, 2015, Duman & Alıcı, 2017). Hareket etkinlikleri çocukların fiziksel ve motor becerilerini, algısal motor gelişimlerini ve hareket kabiliyetlerini (obje kontrolü, yer değiştirme, denge vb.) güçlendirir. Çocuk, hareket etmeyi öğrenirken çok çeşitli zihinsel beceriler (algılama, düşünme, karar verme, problem çözme vb.) ve duyuşsal beceriler (duygularını kontrol etme, kendine güven duyma, kurallara uyma vb.) elde eder (Duman, Alıcı & Kanmaz, 2017). Bu becerileri kazanmanın en etkili yolu okul öncesi dönemde uygulanacak olan sistematik ve planlı bir hareket eğitiminin hareketli oyunlar içerisine yerleştirilmesidir. Çocuklar hareketli oyunlara katılarak kas kuvveti, çeviklik, dayanıklılık ve esneklik gibi temel kas becerilerini geliştirirler. Bunların yanı sıra liderlik, arkadaşlarına saygı duyma, kendini ve vücudunu tanıma, iş birliği, sorumluluk alma ve yardımlaşma becerileri de gelişir (Sarı, 2015).

Bu nedenlerden dolayı okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli çocukların kaba motor becerilerinin hareketli oyunlarla desteklenmesi için hazırlanacak olan hareketli oyun eğitim programı önem taşımaktadır. Bu çalışmada, hareketli oyun eğitim programının okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden kaynaştırma grubu ortopedik engelli çocukların kaba motor becerilerine etkisi incelenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma hareketli oyun eğitim programının okul öncesi kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli çocukların kaba motor gelişimleri üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Eylem araştırması özellikle eğitimciler tarafından uygulanan, okul ya da sınıf temelli uygulamaları geliştirmeyi amaçlayan, çocukların nasıl daha iyi öğrendiklerini ölçümlemek ve bilgi toplamak için kullanılan sistematik bir araştırma yöntemidir. Bu araştırma yönteminde hakkında veri toplanan katılımcılar araştırmanın başlangıcından bitişine kadar doğrudan araştırma ekibinin bir parçasıdır. Eylem araştırması yaklaşımında amaç, sadece araştırılan kişilerin sahip oldukları yetenekleri ve davranışlarını anlamak değil, aynı zamanda değiştirmektir. Planlı olarak değişikliğe yol açması ve katılımcıların gelişimine yön vermesi bakımından araştırma grupla yapılmalı ya da gruba uygulanan bir araştırma olmalıdır (Ekiz, 2003).

2.2. Örneklem

Türkiye’de otuz yedi bin ortopedik engele sahip 0-7 yaş grubu çocuk olduğu belirtilmiştir (TÜİK, 2012). Bu çocuklardan ortopedik engele sahip ve kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısı belirgin değildir. Bu

çalışmanın evreni ise 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Konya ili Meram İlçesinde ortopedik engele sahip olarak kaynaştırma eğitimi alan beş yaş grubu öğrencilerdir. Örneklem seçimi amaçlı örneklem belirleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Amaçlı örneklem belirleme yöntemi, derinlemesine araştırma yapabilmek için bilgi açısından zengin olan koşulların seçilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu çalışma kapsamında örneklem belirlenirken üç ölçüt göz önüne alınmıştır:

1. Bedensel yetersizliği bulunduğu dair tıbbi tanısının olması
2. RAM tarafından “Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu” raporu bulunması
3. Devlete bağlı ya da özel okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma eğitimi alıyor olmasıdır.

Bu ölçütlere uygun olarak, okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli 4 çocuk belirlenmiştir. Araştırma resmi izin onayları ibraz edilerek, çocukların özel eğitim gördüğü Konya Meram ilçesine bağlı Orkide Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nin yardım ve desteği alınmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında çocukların kaba motor gelişimlerini desteklenmesi amacı ile ‘Hareketli Oyun Eğitim Programı (HOEP) uygulanmıştır. Kaba motor gelişimine yönelik veriler Kaba Motor Gelişim Değerlendirme Formu ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmıştır.

Hareketli Oyun Eğitim Programı

Hareketli oyun eğitim programı [HOEP] okul öncesi kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli çocukların kaba motor gelişimleri üzerindeki etkisini incelemek için hazırlanmıştır.

Eğitim programı kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan yürüme, koşma, sekme, adım alarak sekme, sıçrama, yana kayma adımı ve galop becerilerinin oyun parkurlarının içerisine yerleştirilmesiyle (embedded) hazırlanmış etkinliklerden oluşmaktadır. Her etkinlik kendi içerisinde ısınma, süreç ve neşeli bitiş basamaklarını barındırmaktadır. Hareketli oyun eğitim programında 24 adet oyun temelli parkur etkinliği vardır. Hareketli oyun eğitim programı özel eğitim kurumunda ve çocuğun kaynaştırma eğitimi aldığı anasınıfında haftada üç kere olmak üzere sekiz hafta boyunca uygulanmıştır. Özel eğitim kurumunda hareketli oyun eğitim programına kaynaştırma eğitimi alınan sınıfa göre bir hafta erken başlanmış ve bir hafta erken bitirilmiştir.

Kaba Motor Gelişim Değerlendirme Formu

Bu form okul öncesi kurumuna devam eden ortopedik engelli kaynaştırma çocuklarının kaba motor gelişim düzeylerini belirlemek için oluşturulmuştur. Kaba motor gelişim değerlendirme formu yürüme, koşma, sekme, adım alarak sekme, sıçrama, yana kayma adımı ve galop olmak üzere toplamda yedi beceriden oluşmaktadır. Bu beceriler alt ve üst vücut olarak iki bileşene ayrılmıştır. Bu bileşenlere bağlı olarak ilgili göstergeler hazırlanmıştır. Her beceride bulunan göstergeler yapamıyor (YP)=0, kısmen yapabiliyor (KY)=1 ve tam yapabiliyor (TY)=2 olarak puanlanmıştır. Puanlanan bu becerilerin yüzde değerleri alınmıştır. %33,3'ün altında kalan beceriler kötü düzeyde, %33,3 - %66,6 arasında bulunan beceriler orta düzeyde, %66,6 üzerinde bulunan beceriler iyi düzeyde olarak değerlendirilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı yapılandırılmış görüşme soruları okul öncesi kurumuna devam eden ortopedik engelli kaynaştırma çocukların okul öncesi ve özel eğitim öğretmenlerine yönelik hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular ile uygulanan hareketli oyun eğitim programının etkisi ölçülmek istenmiştir.

Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm kişisel bilgileri içerip, içerisinde beş soru bulunmaktadır. Sorular öğretmenlerin yaşları, eğitim durumları, hizmet yılları vb. değişkenler için hazırlanmıştır. İkinci bölüm ise görüşme sorularını kapsamaktadır. Bu bölümde ise altı soru yer almaktadır. Bu bölüm öğretmenin hareketli oyun eğitim programı sonrasında hazırlayacağı diğer etkinlik ve uyarlamalarda olumlu bir tutum kazanıp kazanmadığını, kaynaştırma grubu ortopedik engelli çocukların kaba motor becerilerinde görülen değişiklikler gibi açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Açık uçlu soruların alt tipi olarak yorumlama soruları tercih edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2014).

2.4. Verilerin Toplanması

Hareketli oyun eğitim programının okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli çocukların kaba motor becerilerine olan etkisinin belirlenmesi amacı ile ortalama 40 dakika gözlem

gerçekleştirilmiştir. Ön test ölçümleri iki günde tamamlanmıştır. Hareketli oyun eğitim programı sonrasında son test ölçümleri de iki günde yapılmıştır. Daha sonra özel eğitim ve okul öncesi eğitim öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Verilerin analizinde gözlemciler arası güvenilirlik sağlanarak objektiflik test edilmiştir. Değerlendirme formu iki bağımsız araştırmacı tarafından aynı iki çocuk için kodlanmış ve gözlemciler arası güvenilirlik (0.90) olarak bulunmuştur. Aynı şekilde iki öğretmene ait yarı yapılandırılmış görüşme ses kayıtları iki bağımsız araştırmacı tarafından yazılı dokümantasyonu yapılarak, öne çıkan bulgular karşılaştırılmıştır. Gözlemciler arası güvenilirlik (0.95) olarak bulunmuştur. Bunun üzerine araştırmacı analizlerine tek başına devam etmiştir.

2.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Bu araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi amaçlar doğrultusunda kategorileştirilmiştir. Her bir alt kategorinin sıklık ve frekans değerleri hesaplanarak, frekans değerleri tablosu oluşturulmuştur. Öncelikle deney ve kontrol gruplarında yer alan kız ve erkek çocuklarının her bir beceri için ayrı ayrı ön test ve son test ölçümleri saptanarak tablolar oluşturulmuştur. Daha sonra deney ve kontrol gruplarındaki çocukların toplam kaba motor becerilerinin ön test ve son test ortalama ölçümlerinin yer aldığı tablolara yer verilmiştir. Kontrol ve deney grubundaki çocukların kaba motor becerilerinin ön test ve son test ortalama ölçümleri için de tek bir tablo oluşturulduktan sonra en son ortalama kaba motor gelişim değerlendirilmesinin bulunduğu tabloya yer verilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUM

Bu araştırma ortopedik engelli çocukların kaba motor gelişimlerinin desteklenmesi amacını taşımaktadır. Bulgular üç bölümde ele alınmıştır. İlk bölümde çocukların genel özelliklerine ilişkin bilgilere, ikinci bölümde çocukların kaba motor beceri analizlerine ve üçüncü bölümde çocukların kaynaştırma sınıf öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen veriler paylaşılmıştır.

Tablo 1 çocukların cinsiyet, yaş (ay olarak) ve kaynaştırma eğitim durumlarını göstermektedir.

	Kız Yaş	Erkek Yaş (ay)	Eğitim
Deney 1	65	67	Tam zamanlı kaynaştırma
Kontrol 1	66	66	Yarı zamanlı kaynaştırma

Tablo 1'e göre çalışmanın deney grubuna bir kız, bir erkek ve kontrol grubuna bir kız, bir erkek olmak üzere toplam dört çocuk katılmıştır. Deney grubunda yer alan kız çocuk 65 ay, erkek çocuk 67 ay yaşındadır. Kontrol grubunda yer alan kız ve erkek çocuk 66 ay yaşındadır. Deney grubunda yer alan çocuklar tam zamanlı kaynaştırma eğitimi, kontrol grubunda yer alan çocuklar yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi almaktadır.

Tablo 2 deney grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilerin ön test ve son test sonuçlarına ait puan ve yüzdelerini göstermektedir. Kaba motor gelişim değerlendirme formunda yedi adet beceri bulunmaktadır. Her beceride bulunan göstergeler yapamıyor (YP)=0, kısmen yapabiliyor (KY)=1 ve tam yapabiliyor (TY)=2 olarak puanlanmıştır.

Tablo 2. Deney Grubu Kaba Motor Becerileri Ön Test ve Son Test Ortalama Ölçümleri

	KIZ		ERKEK		KIZ		ERKEK	
	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test
BECERİLER	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde
Yürüme	11	91,7	12	100	12	100	12	100
Koşma	8	66,7	12	100	10	83,3	12	100
Sekme	8	50,0	13	81,2	12	75,0	16	100
A. A. Sekme	6	30,0	14	70,0	9	45,0	15	75,0
Sıçrama	8	57,1	14	100	10	71,4	14	100
Y.K. Adımı	8	40,0	17	85,0	13	65,0	20	100
Galop	8	40,0	17	85,0	13	65,0	20	100

Deney grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilere ait ön test ve son test sonuçlarının incelendiği Tablo 2'ye göre kız çocuk yürüme becerisinden ön testten toplamda 11 puan almış, son testte ise puanını 12'ye yükseltmiştir. Yürüme becerisi ön test ölçümleri kız çocuğunun %91,7'lik

bir başarı gösterdiğini söylerken, son testte bu oran %100'e ulaşmıştır. Koşma becerisinin incelendiği ön test ölçümlerinde kız çocuğunun toplamda 8 puanı olup, son test ölçümlerinde kız çocuk bu puanı 12'ye tamamlamıştır. Kız çocuk koşma becerisinin ön testte %66,7'lik kısmını başarıyla gerçekleştirirken, son testte koşma becerisini gerçekleştirme oranını %100'e çıkarmıştır. Kız çocuk sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden 8 puan, son test ölçümlerinden de 13 puan almıştır. Ön test ölçümlerine göre sekme becerisinin %50,0'sini gerçekleştirirken, son test ölçümlerinde başarı oranı %81,2'ye yükselmiştir. Kız çocuğun adım olarak sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden 6 puan aldığı, son test ölçümlerinden ise 14 puan aldığı görülmektedir. Ön test sonuçlarına baktığımızda adım olarak sekme becerisinin yapılabirlik oranı %30,0 iken, son test sonuçlarında bu oran %70,0'e çıkmıştır. Kız çocuk sıçrama becerisinin ölçümlerinin yer aldığı ön testten 8 puan alırken, son testte 14 tam puana ulaşmıştır. Buna göre ön testte sıçrama becerisinin yapılma oranı %57,1 iken, son testte bu oran %100'e yükselmiştir. Yana kayma adımı becerisinden kız çocuk ön testte 8 puan, son testte de 17 puan almıştır. Ön test sonuçları yana kayma adımı becerisinin yapılabirliğini %40,0 olarak gösterirken, son testte yapılabirlik oranı %85,0'e ulaşmıştır. Galop becerisinden kız çocuk ön testte 8 puan almış olup, son testte ise bu puanını 17'ye çıkarmıştır. Ön testte göre galop becerisini gerçekleştirme oranı %40,0 iken, son testte yapılabirlik oranı %85,0'e yükselmiştir.

Deney grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilere ait ön test ve son test sonuçlarının incelendiği Tablo 2'de erkek çocuk yürüme becerisinden ön testte ve son testte 12 tam puan alarak %100'lük bir başarı göstermiştir. Erkek çocuk koşma becerisinin incelendiği ön test ölçümlerinden toplamda 10 puan alıp, son testte ise bu puanını 12'ye tamamlamıştır. Buna göre ön testte koşma becerisinin %83,3'lük kısmını başarıyla gerçekleştirirken, son testte ise koşma becerisini %100 yapar hale gelmiştir. Erkek çocuk sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden 12 puan alırken, son test ölçümlerinde 16 tam puana ulaşmıştır. Ön test ölçümlerine göre erkek çocuk sekme becerisinin %75,0'ini gerçekleştirmiş, son test ölçümlerinde de bu oranı %100'e yükseltmiştir. Adım olarak sekme becerisinde erkek çocuk ön testten 9 puan, son testten de 15 puan almıştır. Ön test sonuçlarına bakıldığında adım olarak sekme becerisinin yapılabirlik oranı %45,0 iken, son test sonuçlarında bu oran %75,0'e ulaşmıştır. Sıçrama becerisinden erkek çocuk ön testten 10 puan alırken, son testten 14 tam puan almıştır. Buna göre ön testte sıçrama becerisinin gerçekleştirilme oranı %71,4 iken, son testte bu oran %100'e çıkmıştır. Yana kayma adımı becerisinden erkek çocuk ön testte 13 puan almış, son testte ise 20 tam puana tamamlanmıştır. Erkek çocuğun ön test sonuçları yana kayma adımı becerisinin yapılabirliğinin %65,0 olduğu söylerken, son testte yana kayma adımı becerisinin yapılabirliği %100'e ulaşmıştır. Galop becerisinden erkek çocuk ön testte 13 puan almış olup, son testte bu puanını 20'ye çıkarmıştır. Ön testte göre erkek çocuğun galop becerisini gerçekleştirme oranı %65,0 iken, son testte bu oran %100'e ulaşmıştır.

Tablo 3 kontrol grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilerin ön test ve son test sonuçlarına ait puan ve yüzdelerini göstermektedir. Kaba motor gelişim değerlendirme formunda yedi adet beceri bulunmaktadır. Her beceride bulunan göstergeler yapamıyor (YP)=0, kısmen yapabiliyor (KY)=1 ve tam yapabiliyor (TY)=2 olarak puanlanmıştır.

Tablo 3. Kontrol Grubu Kaba Motor Becerileri Ön Test ve Son Test Ortalama Ölçümleri

BECERİLER	KIZ		ERKEK		KIZ		ERKEK	
	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde
Yürüme	11	91,7	11	91,7	11	91,7	11	91,7
Koşma	8	66,7	8	66,7	10	83,3	11	91,7
Sekme	8	50,0	9	56,2	9	56,2	9	56,2
A. A. Sekme	6	30,0	7	35,0	7	35,0	7	35,0
Sıçrama	7	50,0	7	50,0	7	50,0	7	50,0
Y. K. Adımı	7	35,0	8	40,0	8	40,0	8	40,0
Galop	6	30,0	7	35,0	7	35,0	7	35,0

Kontrol grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilere ait ön test ve son test sonuçlarının incelendiği Tablo 3'e göre kız çocuk yürüme becerisinden ön testte ve son testte 11 puan almıştır. Buna göre ön test ve son test ölçümleri kız çocuğun yürüme becerisinin %91,7'lik kısmını gerçekleştirdiğini göstermektedir. Koşma becerisinin incelendiği ön test ve son test ölçümlerinde kız çocuğun 8 puanı bulunmaktadır. Kız çocuğun koşma becerisini yapabilme oranı ön testte ve son testte %66,7'dir. Kız çocuk sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden 8 puan, son test ölçümlerinden de 9 puan

almıştır. Ön test ölçümlerine göre sekme becerisinin %50'sini gerçekleştirirken, son test ölçümlerinde başarı oranı %56,25'e yükselmiştir. Kız çocuk adım olarak sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden 6 puan almış, son testte ise 7 puana yükseltmiştir. Ön test sonuçlarına baktığımızda adım olarak sekme becerisinin yapılabirlik oranı %30,0 iken, son test sonuçlarında bu oran %35'e çıkmıştır. Kız çocuk sıçrama becerisinin ölçümlerinin yer aldığı ön test ve son testten 7 puan almıştır. Buna göre ön testte ve son testte kız çocuğun sıçrama becerisini gerçekleştirme oranı %50,0'dir. Yana kayma adımı becerisinden kız çocuk ön testte 7 puan, son testte ise 8 puan almıştır. Ön test sonuçları yana kayma adımı becerisinin yapılabirliğini %35,0 olarak gösterirken, son testte yapılabirlik oranı %40,0'a ulaşmıştır. Galop becerisinden kız çocuk ön testte 6 puan almış olup, son testte ise bu puanını 7'ye çıkarmıştır. Ön testte göre galop becerisini gerçekleştirme oranı %30,0 olup, son testte yapılabirlik oranı %35,0'e yükselmiştir.

Kontrol grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilere ait ön test ve son test sonuçlarının incelendiği Tablo 3'de erkek çocuğun yürüme becerisinden ön testte ve son testte 11 puan aldığı belirlenmiştir. Ön test ve son test ölçümlerine göre erkek çocuk yürüme becerisinin %91,7'lik kısmını başarı ile gerçekleştirmiştir. Erkek çocuk, koşma becerisinin incelendiği ön test ölçümlerinden toplamda 10 puan alıp, son testte ise bu puanını 11'e yükseltmiştir. Buna göre ön testte koşma becerisinin %83,3'lük kısmını başarıyla gerçekleştirirken, son testte %91,7'sini yapar hale gelmiştir. Erkek çocuk sekme becerisine ait ön test ve son test ölçümlerinden 9 puan almıştır. Ön test ve son test ölçümleri erkek çocuğun sekme becerisinin %56,2'sini gerçekleştirdiğini göstermektedir. Adım olarak sekme becerisi ölçümlerinde erkek çocuğun ön testten ve son testten 7 puan aldığı saptanmıştır. Ön test ve son test sonuçlarına bakıldığında adım olarak sekme becerisinin erkek çocuk tarafından yapılabirlik oranı %35,0'dir. Sıçrama becerisinden erkek çocuk ön test ve son testten 7 puan almıştır. Sıçrama becerisinin gerçekleştirilme oranının %50,0 olduğu görülmektedir. Yana kayma adımı becerisinden erkek çocuğun ön testte ve son testte 8 puan aldığı saptanmıştır. Ön test ve son test sonuçları yana kayma adımı becerisinin yapılabirliğinin %40,0 olduğunu söylemektedir. Galop becerisinden erkek çocuk ön testte ve son testte 7 puan almış olup, erkek çocuğun galop becerisi gerçekleştirme oranı %35'dir.

Tablo 4 deney ve kontrol grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilerin ön test ve son test sonuçlarına ait ortalama puan ve yüzdelerini göstermektedir. Kaba motor gelişim değerlendirme formunda yedi adet beceri bulunmaktadır. Her beceride bulunan göstergeler yapamıyor (YP)=0, kısmen yapabiliyor (KY)=1 ve tam yapabiliyor (TY)=2 olarak puanlanmıştır.

Tablo 4. Kaba Motor Beceriler Deney ve Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Ortalama Ölçümleri

BECERİLER	DENEY				KONTROL			
	Ön Test		Son Test		Ön Test		Son Test	
	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde
Yürüme	11,5	96,0	12	100	11	91,7	11	91,7
Koşma	9	75,0	12	100	9	75,0	9,5	79,2
Sekme	10	62,5	14,5	90,7	8,5	53,1	9	56,25
A. A. Sekme	7,5	37,5	14,5	72,5	6,5	32,5	7	35,0
Sıçrama	9	64,3	14	100	7	50,0	7	50,0
Y. K. Adımı	10,5	52,5	18,5	92,5	7,5	37,5	8	40,0
Galop	10,5	52,5	18,5	92,5	6,5	32,5	7	35,0

Deney ve kontrol grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilerin ön test ve son test sonuçlarına ait ortalama puan ve yüzdelerinin incelendiği Tablo 4'de deney grubu çocukları yürüme becerisinden ön testte ortalama 11,5 puan almış, son testte ise bu puanlarını 12'ye yükseltmişlerdir. Yürüme becerisi ön test ölçümleri deney grubu çocuklarının %95,8'lik bir başarı gösterdiklerini söylerken, son testte bu oranı %100'e ulaştırmışlardır. Koşma becerisinin incelendiği ön test ölçümlerinde deney grubu çocuklarının ortalama puanı 9 olup, son test ölçümlerinde bu puanlarını 12'ye tamamlamışlardır. Koşma becerisinin ön testte %75,0'lik kısmını başarıyla gerçekleştirirken, son testte koşma becerisinin gerçekleştirilme oranını %100'e çıkarmışlardır. Deney grubu çocukları sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden ortalama 10 puan, son test ölçümlerinden de ortalama 14,5 puan almışlardır. Ön test ölçümlerine göre sekme becerisinin %62,5'ini gerçekleştirirken, son test ölçümlerinde başarı oranını %90,7'ye yükseltmişlerdir. Deney grubu çocukları adım olarak sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden ortalama 7,5 puan alırken, son testten ortalama 14,5 puan aldıkları görülmektedir. Ön test sonuçlarına baktığımızda adım olarak sekme becerisinin yapılabirlik oranı %37,5 iken, son test sonuçlarında bu oran %72,5'e çıkmıştır. Deney grubu çocukları sıçrama becerisinin ölçümlerinin yer aldığı ön testten ortalama 9

puan alırlarken, son testten ortalama 14 tam puana ulaşmışlardır. Buna göre ön testte sıçrama becerisinin yapılma oranı %64,3 iken, son testte bu oran %100'e yükselmiştir. Yana kayma adımı becerisinden deney grubu çocukları ön testte ortalama 10,5 puan, son testte ise ortalama 18,5 puan almışlardır. Ön test sonuçları yana kayma adımı becerisinin yapılabilirliğini %52,5 olarak gösterirken, son testte yapılabilirlik oranı %92,5'e ulaşmıştır. Galop becerisinden deney grubu çocukları ön testte ortalama 10,5 puan almış olup, son testte ise bu puanlarını 18,5'e çıkarmışlardır. Ön testte göre galop becerisini gerçekleştirme oranları %52,5 iken, son testte galop becerisinin yapılabilirliği %92,5'e yükselmiştir.

Deney ve kontrol grubu çocuklarının kaba motor gelişim değerlendirme formunda yer alan becerilerinin ön test ve son test sonuçlarına ait ortalama puan ve yüzdelerinin incelendiği Tablo 4'e göre kontrol grubu çocukları yürüme becerisinden ön testte ve son testte ortalama 11 puan almışlardır. Yürüme becerisi ön test ve son test ölçümleri kontrol grubu çocuklarının %91,7'lik bir başarıya sahip olduklarını göstermektedir. Koşma becerisinin incelendiği ön test ölçümlerinde kontrol grubu çocuklarının ortalama 9 puanı olup, son test ölçümlerinde bu puanı 9,5'e yükseltmişlerdir. Kontrol grubu çocukları koşma becerisinin ön testte %75,0'lik kısmını başarıyla gerçekleştirirken, son testte koşma becerisinin gerçekleştirilme oranını %79,2'ye çıkarmışlardır. Kontrol grubu çocukları sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden ortalama 8,5 puan, son test ölçümlerinden de ortalama 9 puan almışlardır. Ön test ölçümlerine göre kontrol grubu çocukları sekme becerisinin %53,1'ini gerçekleştirirken, son test ölçümlerinde başarı oranları %56,2'ye yükselmiştir. Kontrol grubu çocukları adım olarak sekme becerisine ait ön test ölçümlerinden ortalama 6,5 puan alırlarken, son testten 7 puan aldıkları görülmektedir. Ön test sonuçlarına baktığımızda adım olarak sekme becerisinin yapılabilirlik oranı %32,5 iken, son test sonuçlarında bu oran %35,0'e çıkmıştır. Kontrol grubu çocukları sıçrama becerisinin ölçümlerinin yer aldığı ön testten ve son testten ortalama 7 puan almışlardır. Buna göre kontrol grubu çocuklarının ön testte ve son testte sıçrama becerisini gerçekleştirme oranları %50,0'dir. Yana kayma adımı becerisinden kontrol grubu çocukları ön testte ortalama 7,5 puan, son testten de ortalama 8 puan almışlardır. Ön test sonuçları yana kayma adımı becerisinin yapılabilirliğini %37,5 olarak gösterirken, son testte bu yapılabilirlik oranı %40,0'a ulaşmıştır. Kontrol grubu çocuklarının galop becerisinden ön testte almış oldukları puanların ortalaması 6,5 olup, son testte ise bu ortalamayı 7'ye çıkarmışlardır. Ön testte göre galop becerisini gerçekleştirme oranlarının ortalaması %32,5 iken, son testte yapılabilirlik oranı %35,0'e yükselmiştir.

Tablo 5 deney ve kontrol grubu çocuklarının kaba motor becerilerinin ön test ve son test sonuçlarına dair ortalama puan ve yüzdelerini göstermektedir. Kaba motor beceriler kaba motor gelişim değerlendirme formundaki yedi adet becerinin ortalama puan ve yüzdeleri alınarak oluşturulmuştur.

Tablo 5. Ortalama Kaba Motor Gelişim Değerlendirmesi

	DENEY		KONTROL					
	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test				
	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde	Puan	Yüzde
KABA MOTOR BECERİLER	68	63,0	104	92,6	56	53,2	58,5	55,3

Tp: 122 = %100

Deney ve kontrol grubu çocuklarının kaba motor becerilere ait ön test ve son test sonuçlarının ortalama puan ve yüzdelerinin yer aldığı Tablo 5'e göre deney grubundaki çocukların kaba motor becerisi ortalama puanları ön testte 9,7 bulunurken, son testte bu puan 14,8'e yükselmiştir. Deney grubundaki çocukların kaba motor becerilerini gerçekleştirme oranları ön testte %62,9 iken, bu oran son testte %92,6'ya ulaşmıştır.

Deney ve kontrol grubu çocuklarının kaba motor becerilerine ait ön test ve son test sonuçlarının ortalama puan ve yüzdelerinin yer aldığı Tablo 5'de kontrol grubundaki çocukların kaba motor beceri ortalama puanları ön testte 8 olarak belirlenmiş, son testte ise bu puan 8,3'e çıkmıştır. Kontrol grubundaki çocukların kaba motor becerileri yapabilme oranları ön testte %53,2 olup, bu oran son testte %55,3'e yükselmiştir.

Çocukların kaba motor gelişimlerine yönelik nitel bulgular okul öncesi eğitim ve özel eğitim öğretmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilere dayalıdır.

Öğretmen görüşlerine göre EO oyun tabanlı etkinliklere daha istekli katılmaktadır. Hareketli oyun eğitim programı EO'nun kol ve ayaklarındaki salınımları azaltmış, yürüme ve koşma becerilerinin bağımsızlaşmasında yardımcı olmuştur. Program sonrasında EO'nun kaba motor becerileri yerine getirirken daha az fiziksel yardıma ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Başarım duygusu ile kendine olan güveni artmıştır. Programın EO'nun diğer etkinliklere karşı olumlu tutum geliştirmesinde oldukça yararlı olduğu saptanmıştır.

'Sadece EO değil, diğer çocuklarda bu oyunları oynamak istediler. Bu nedenle parkurları kaldırmadık ve oynamalarına izin verdik. EO hareket ettikçe ve hoşuna gittikçe daha rahat hareket etmeye başladı. Sanat ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinde nesnelere daha iyi kontrol ettiğini gözlemledik.'

Öğretmen görüşlerine göre AÜ önceden zorlandığı yerlerde etkinliği bırakma eğilimindedir. Ancak oyun tabanlı etkinliklere daha istekli katılmıştır. Hareketli oyun eğitim programı AÜ'nün tek ayak üzerinde sekme ve sıçrama becerilerini tam olarak yapar hale gelmesinde etkili olmuştur. Denge sağlama, el ve ayakların kullanımında ilerleme görülmüştür. İnce ve kaba motor kasların gelişimi diğer etkinliklerdeki zorlanmalarını da en aza indirmiştir. Program işbirliğini esas aldığından arkadaşlık ilişkileri de pekişmiştir.

'AÜ çabuk hayal kırıklığı yaşayıp, bırakırdı. Hiçbir oyunu bırakmadı, parkuru tamamladı. Oynarken çok mutlu gözüküyordu. Bütün görevleri tamamladı. Arkadaşları ile daha rahat iletişim kurduğunu gözlemledik.'

4. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu araştırma hareketli oyun eğitim programının okul öncesi kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli çocukların kaba motor gelişimleri üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Ön çalışmalarda deney grubunda yer alan öğrencilerin psikomotor davranışlarında en çok denge sağlamakta ve ellerini kullanmada güçlükler yaşadıkları görülmüştür. Kaba motor becerileri yerine getirirken fiziksel yardıma ihtiyaç duyabilmektedirler. Kaba motor gelişimleri tipik gelişim gösteren akranlarından geridedir.

Deney grubunda gerçekleştirilen hareketli oyun eğitim programı sonrasında çocuklar istenilen mesafeyi yürüyerek daha kısa sürede almışlardır. Deney grubundaki çocukların kol ve ayaklarındaki salınımlar azalmış, yürüme becerileri bağımsızlaşmıştır. Çocuklar benzer mesafeleri koşarak daha kısa sürede tamamlayabilmiştir. Benzer şekilde Özdenk (2007) ve Boz & Aytar (2012) tipik gelişim özelliğine sahip çocuklarla yaptıkları çalışmalarda koşma becerisinin diğer becerilere göre daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların sekme, adıma alarak sekme ve sıçrama becerilerinde daha fazla mesafe aldıkları görülmüştür. Yana kayma adımı ve galop becerilerinde de daha fazla mesafe kat etmişlerdir. Araştırma sonuçlarından çalışmaya katılan ortopedik engelli çocukların kaba motor gelişimlerinden yürüme, koşma ve sekme becerilerinin diğer kaba motor becerilere kıyasla daha gelişmiş olduğu sonucuna ulaşılabilir. Deney grubundaki çocukların kontrol grubuna oranla daha hızlı gelişim göstermeleri hareketli oyun eğitim programının deney grubundaki çocukların kaba motor gelişimlerine katkı sağladığını göstermektedir. Deney grubu çocukların rutin eylemlerinde kaba motor becerileri yerine getirirken daha az zorlandıkları görülmüştür. Hareketli oyun eğitim programı içerisinde yer alan bütünleştirilmiş hareket etkinlikleri, çocukların diğer etkinliklerdeki kaba motor becerileri üzerinde de olumlu etkiler yaratmıştır.

Hareketli oyun eğitim programı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden kaynaştırma grubu ortopedik engelli çocukların hareket etkinliklerine karşı olumlu tutum geliştirmesinde etkili olmuştur. Deney grubunda gerçekleştirilen hareketli oyun eğitim programı sonrasında çocukların hareket etkinliklerinde yer almak için istekli oldukları görülmüştür.

Hareketli oyun eğitim programının okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden kaynaştırma grubu ortopedik engelli çocukların diğer etkinliklerine karşı olumlu tutum geliştirmesinde doğrudan bir etkisi olmamıştır. Yalnız deney grubunda gerçekleştirilen hareketli oyun eğitim programı sonrasında çocukların diğer etkinliklerine katılımlarında artış görülmüştür. Aykara (2016) yapmış olduğu çalışmada kendi ayakları üzerinde duran ve yaşamını bağımsız sürdürmeye daha yatkın olan ortopedik engelli bireylerin sosyal uyumlarının daha iyi olduğunu bulmuştur. Örneğin özel eğitim alan öğrencilerin sosyal uyumlarının almayanlara oranla daha yüksek olduğunu görmüştür. Arkadaşlarından gelen sosyal destek arttıkça sosyal uyumlarının daha fazla arttığını gözlemlemiştir. Bu durum özel eğitimin öğrencileri destekleyici ve uyumlarını artırıcı olduğu sonucunu çıkarmamıza olanak verir.

Çocuklarda motor becerilerin gelişimini desteklemek için planlanan hareket etkinlikleri çocukların en çok ihtiyacı olan etkinliklerdir (Duman, 2015). MEB Okul Öncesi Eğitimi Etkinlik Kitabında öğretmenlere sunulan hareket etkinliği kazanım/göstergeleri ve parkurun planda gösterilmesine yer verilmiştir. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı özel gereksinimli çocuklar için uyarlamalar bulunmaktadır. Uyarlama bölümü sınıfta kaynaştırma öğrencisi olduğu durumlarda etkinliklerin uyarlanması için hazırlanmıştır. Hazır etkinlikleri planlarında uyarlama bölümü olmadığından, öğretmenlerinin kendilerinin planlamaları gerekmektedir (Purtaş & Duman, 2017).

KAYNAKLAR

- Aykara, A. (2010). Kaynaştırma eğitimi sürecindeki bedensel engelli çocukların sosyal uyumlarını etkileyen etmenler ve okul sosyal hizmeti. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Boz, M. & Aytar G.A. (2012). Okul öncesi çocuklarında temel hareket eğitim programının hareket becerilerine etkisi. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı(1), p.51-59.
- Büyüköztürk, Ş.; Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Cavkaytar, A. & Diken, H. İ. (2005). Özel eğitime giriş. Kök Yayıncılık, Ankara.
- Çağlak Sarı, S. (2015). Hareket etkinliği planlama ve uygulamaları. Okul öncesi dönemde beden eğitimi (Ed. G. Duman), p.199-231, Hedef Yayıncılık, Ankara.
- Dere, Z. (2017). Yaratıcılık ve Geliştirilmesi Dersinin Öğretmen Adaylarının Yaratıcılıklarına Etkisinin İncelenmesi. Social Sciences Studies Journal, v.3(10), p.1192-1199.
- Duman, G. & Alıcı, C. E. (2017). Okul Öncesi Dönemde Tersine Kaynaştırma Gruplarında Yer Alan Cerebral Palsy'li Çocukların İnce Motor Becerilerinin İncelenmesi. 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences (IBAD), 20-23 April 2017, p.98, İstanbul.
- Duman, G. & Kanmaz, T. (2017). Kaynaştırma Eğitimi Alan Ortopedik Engelli Çocukların Büyük Kas Becerilerinin İncelenmesi. 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences, (IBAD) 20-23 April 2017, p.99, İstanbul.
- Duman, G. (2015). Okul Öncesi Eğitimde Beden Eğitimi Ve Oyun. Eğiten Yayıncılık, Ankara.
- Duman, G.; Alıcı, C. E. & Kanmaz, T. (2017). Movement Activities In Early Childhood Education. Educational Research And Practice (Ed: I. Koleva & G. Duman), p.389-385, Kliment Ohridski University, Sofia.
- Ekiz, D. (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem Ve Metodlarına Giriş. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Erşan, Ş (2017). Arranging Play And Learning Environments in Early Years Classroom. Educational Research And Practice (Ed: I. Koleva & G. Duman), p.54-65. Kliment Ohridski University, Sofia.
- Koçyiğit, S. (2012). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı, Amacı, Önemi Ve İlkeleri. Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. R. Zembat), p.14-25, Hedef Yayıncılık, Ankara.
- MEB, (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. MEB yayınevi, Ankara.
- Özdenk, Ç. (2007). 6 Yaş Grubu Öğrencilerinin Psikomotor Gelişimlerinin Sağlanmasında Oyunun Yeri Ve Önemi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Purtaş, Ö. & Duman, G. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Hareket Etkinliği Parkurlarının İncelenmesi. Social Sciences Studies Journal, v.3(10), p.1366-1372.
- Purtaş, Ö. (2018). Preschool teachers' Self-Efficacy Beliefs Evaluation Of Science Teaching in Early Childhood Education. Social Sciences Studies Journal, v.4(13), p.35-38.
- TÜİK, (2017). Türkiye İstatistik Kurumu Veri Tabanı. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.